

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-2>

ВІТАННЯ З НАГОДИ 65-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ВАСИЛЯ ВАСИЛЬОВИЧА МАРЧУКА

ЮВІЛЕЙНИЙ ПОРТРЕТ: 65 РОКІВ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКОГО ПОДВИЖНИЦТВА ПРОФЕСОРА ВАСИЛЯ МАРЧУКА

Ювілейні дати рідко бувають лише формальним приводом для привітань. Для людини, яка присвятила життя науці, громадській діяльності та служінню Церкві, вони стають моментом глибокого осмислення пройденого шляху й тих цінностей, які цей шлях визначали. 65-ліття професора Василя Васильовича Марчука – це вік, коли за плечима десятки років праці, сотні наукових публікацій, тисячі вихованців та численні громадські ініціативи і проекти. Це свято всіх, кого ювіляр торкнувся своїм життям: рідних, друзів, колег, учнів, односельчан, духовних наставників і парафіян. І це тиха, але промовиста проповідь про те, що справжнє життя вимірюється не роками, а глибиною відданості своїм множинним покликанням.

Марчук Василь Васильович – доктор історичних наук, член Єпархіальної ради Коломийської Єпархії Православної Церкви України, професор кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Ювіляр є прикладом гармонійного поєднання інтелектуальної праці, громадської активності, глибокої віри і безмежної любові до рідного Покуття і України.

Духовно-просвітницька діяльність

Професор Василь Васильович Марчук є учителем за покликанням, він присвятив життя передачі знань і вихованню особистостей, формуванню думаючих громадян, які будуватимуть краще суспільство втілюючи слова апостола Павла: «Усе робить у славу Божу» (1 Кор. 10:31). Отримавши, завдяки промислу Божому і благочестивим батькам, у святому Таїнстві Хрещення, ім'я великого Вселенського Учителя і Отця Церкви Христової – Архієпископа Кесарії Каппадокійської – Василя Великого, він був відданий не тільки під покров свого Небесного Заступника, але і унаслідував риси характеру великого Святого та його особливі таланти. Характеризуючи інтелектуальні здібності свого доброго приятеля, Святитель Григорій Богослов, писав про Василя Великого: «Це був корабель, настільки навантажений вченістю, наскільки це можливо для людської природи». Знаменитий твір Арістотеля «Метафізика» починається словами: «Усіх людей від природи вабить знання» [1]. Ця Богом закладена природня властивість людини дуже яскраво проявилася у Василя Васильовича, ще у дитячому віці, і з його дорослішанням тільки зростала.

Дві великі рушійні сили існують у цьому світі: це любов і пізнання. Чим більше ти пізнаєш, тим більше ти любиш об'єкт пізнання і чим більше ти любиш об'єкт пізнання тим більше ти хочеш його пізнавати. У богопізнанні цей процес безкінечний.

Після багатьох років навчання, для Василя Марчука настав час не тільки накопичувати мудрість, а заради загального блага, ділитися цією мудрістю з іншими. Учні і студенти можуть з часом забути формули, правила і дати, але вони завжди будуть пам'ятати особистість свого вчителя, викладача. І дуже часто сама особистість наставника спонукає до навчання. Такою геніальною, великою і величною особистістю Василя Васильовича. У часи моральної кризи такі люди особливо потрібні, бо формують не лише розум, а й серце. На основі його лекцій, формувалися цілі нові плеяди учителів, викладачів, науковців, політиків, державотворців.

© Ю. Гатала, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

В умовах війни формування національної ідентичності та суспільної єдності відбувається на основі спільних ініціатив та духовних практик. Молитовні зібрання, присвячені Пресвятій Богородиці, є традиційним елементом християнської духовності, що сягає корінням візантійської спадщини та активно практикується в традиціях Покуття. Однією з таких подій є щорічне молитовне зібрання «Пресвята Богородиця єднає в молитві», яке об'єднує вірних навколо ідей миру, перемоги та духовного захисту.

У 2002 році за ініціативи Василя Васильовича Марчука на кордоні сіл Торговиця та Вербівці було споруджено скульптурне зображення Пресвятої Богородиці, до якого приклоняються як жителі навколишніх сіл, так і подорожні автодороги державного значення Р-24 Татарів — Кам'янець-Подільський. Важливим є і концептуальне наповнення святині, яка не перетворилася в черговий сакральний пам'ятник, а стала місцем спільної екуменічної молитви. З часу заснування святині щороку в неділю жінок-мироносиць (третя неділя після Пасхи) біля скульптурного зображення Матері Божої відбувається молитовне зібрання «Пресвята Богородиця єднає в молитві» [3].

Захід, що вже відзначив чвертьстолітній ювілей, незважаючи на жодні обставини щороку збирає численних вірян для спільної молитви та вже став доброю традицією для духовенства Коломийської Єпархії Православної Церкви України.

За визначенням Божим і з благословення правлячого Архієрея, Василь Васильович Марчук являється членом Єпархіальної ради Коломийської Єпархії Православної Церкви України. Для нього членство не є номінальним, він неймовірно ідейна і діяльна особистість в служінні думкою, словом та жертвовною працею. Завдяки його активності, Єпархіальним Управлінням реалізовано багато науково-практичних проєктів, а також є низка ідей на стадії реалізації.

Дослідник Покуття

Василь Васильович Марчук народився 10 лютого 1961 року в селі Торговиця (повна історична назва – Торговиця Пільна) Городенківського району Івано-Франківської області, що

Молитовне зібрання 4 травня 2025 року [2]

є частиною історичного Покуття. Зв'язок із рідним селом вплинув на його наукові інтереси та громадську діяльність. Як уродженець Покуття, він активно долучається до краєзнавчих проєктів, що поєднують історію, етнографію, релігію та культурну спадщину.

Важливим здобутком є колективна монографія «Покуття. Історико-етнографічний нарис» [4], де Василь Марчук виступив автором ідеї та керівником авторського колективу (головний редактор – Андрій Королько). Ця праця систематизує історичні, етнографічні та фольклорні аспекти регіону, охоплюючи періоди від давнини до сучасності. Вона базується на архівних джерелах з України, Польщі та Австрії, включає аналіз традиційної культури, фольклору та соціально-економічного розвитку Покуття. Монографія стала основою для подальших досліджень покутського краю та натхненням для численних культурних ініціатив.

Після віднайдення професором В. Марчуком перших письмових згадок про село, Торговиця відзначала 600-річний ювілей у 2010 році. З цієї нагоди Василь Марчук організував зйомки першого фільму, а також видання книги про Торговицю. Книга «Торговиця. Сторінки історії» авторства Василя, Ганни та Наталії Марчуків є прикладом мікроісторії, де автори на основі архівних матеріалів та усних свідчень реконструюють ключові етапи розвитку Торговиці – від давніх часів до сучасності. Книга висвітлює соціально-економічне життя, культурні традиції, церковну історію та видатних уродженців села, інтегруючи локальний наратив у ширший контекст Покуття, Івано-Франківської області та України [5].

У вересні 2025 року відбулося відзначення 100-літнього ювілею храму Різдва Пресвятої Богородиці села Торговиця. Як дослідник церковної історії та уродженець Торговиці Василь Васильович Марчук виступив ініціатором проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Церква в суспільному і духовному житті Покуття (до 100-ліття храму Різдва Пресвятої Богородиці в селі Торговиця Городенківської громади)». Організаторами наукового форуму виступили Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Коломийська єпархія Православної церкви України, Городенківська міська громада, Івано-Франківська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, ГО «Центр політичних та євроінтеграційних досліджень» та ГО «Всеукраїнське товариство “Покуття”». За ініціативи професора Марчука та із благословення правлячого архієрея пленарне засідання конференції проходило в приміщенні храму Різдва Пресвятої Богородиці, що додало до наукового заходу сакральності та урочистості. До початку конференції було видано збірник наукових матеріалів. Захід привернув увагу наукової спільноти до діяльності храму Різдва Пресвятої Богородиці села Торговиця та Коломийської Єпархії Православної Церкви України, сприяв інтеграції академічних досліджень з локальними громадськими ініціативами. Вміння Василя Васильовича показати унікальність рідної парафії, села та Єпархії – безумовний талант який плодоносить на Славу Богу.

Висновки

Життєвий шлях професора Василя Васильовича Марчука, доктора історичних наук, члена Єпархіальної ради Коломийської Єпархії Православної Церкви України, викладача Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, є яскравим прикладом гармонійного поєднання наукової ретельності, громадської відповідальності та глибокої християнської віри. У 65-річний ювілей його діяльність постає не лише як особисте досягнення, а й як значний внесок у збереження та розвиток культурної, історичної та духовної спадщини Покуття – унікального історико-етнографічного регіону Прикарпаття.

Ключовим доробком Василя Марчука як дослідника є систематизація знань про Покуття, що знайшла втілення в колективній монографії «Покуття. Історико-етнографічний нарис». Не менш важливими є його мікроісторичні дослідження, зокрема книга «Торговиця. Сторінки історії», співавторство в якій підкреслює родинну продовженість наукової традиції.

Громадська та церковна діяльність ювіляра органічно переплітається з науковою. Організація молитовних зібрань «Пресвята Богородиця єднає в молитві» біля скульптурного зображення Матері Божої, проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції до 100-ліття храму

Різдва Пресвятої Богородиці в Торговиці, свідчать про вміння Василя Васильовича інтегрувати академічні знання з живою духовною практикою громади. Ці проєкти не лише зберігають традиції Покуття, а й сприяють формуванню національної ідентичності, особливо в умовах сучасних викликів, коли духовна єдність стає важливим чинником суспільної стійкості.

Таким чином, 65-ліття Василя Марчука – це не лише особисте свято, а й нагода подякувати за плідне подвижництво, яке надихає колег, учнів, парафіян та наукову спільноту. Його життя є промовистим свідченням того, що справжня відданість науці, Україні та Церкві Христовій здатна перетворювати локальні історії на загальнонаціональні цінності, а індивідуальну працю – на спільне благо. Бажаємо ювіляру міцного здоров'я, натхнення та нових звершень на славу Божу та України!

Література:

1. Аристотель. *Метафізика* / пер. з давньогрец., передмова і прим. О. А. Юдіна; худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. Харків: Фоліо, 2020. с.17.
2. Владика Юліан очолив молитовне зібрання “Пресвята Богородиця єднає в молитві”. Коломийська Єпархія Православної Церкви України. Дата звернення: 02.01.2026 року. URL: <https://kolomija.com/povyny-ieparkhii/vladyka-yulian-ocholyv-molytovne-zibrannya-presvyata-bogorodyczya-yednaye-v-molytvi/>.
3. Івасютин І. В. Святиня поколінь: історія та сучасність Храму Різдва Пресвятої Богородиці у селі Торговиця. Церква в суспільному і духовному житті Покуття (до 100-ліття храму Різдва Пресвятої Богородиці в селі Торговиця Городенківської громади) : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 4 вересня 2025 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. с.52.
4. Покуття. Історико- етнографічний нарис. Львів: Манускрипт, 2010. 456 с.
5. Торговиця. Сторінки історії / В.В. Марчук, Г.І. Марчук, Н.В. Марчук. Івано-Франківськ : ЛІК, 2010. 320 с.

References:

1. Aristotle. (2020). *Metaphysics* [Metaphysics] (O. A. Yudin, Trans.; O. A. Huhalova-Mieshkova, Illus.). Kharkiv: Folio. [in Ukrainian].
2. Vladyka Yulian ocholyv molytovne zibrannya “Presviata Bohorodytsia yednaie v molytvi” [Bishop Yulian headed the prayer meeting “The Most Holy Theotokos unites in prayer”]. (2026). Kolomyiska Yeparkhiia Pravoslavnoi Tserkvy Ukrainy – Kolomyia Eparchy of the Orthodox Church of Ukraine. Retrieved January 2, 2026, from: <https://kolomija.com/novyny-ieparkhii/vladyka-yulian-ocholyv-molytovne-zibrannya-presvyata-bogorodyczya-yednaye-v-molytvi/> [in Ukrainian].
3. Ivasiutyn, I. V. (2025). Sviatynia pokolin: istoriia ta suchasnist Khramu Rizdva Presviatoi Bohorodytsi u seli Torhovytsia [Shrine of generations: history and modernity of the Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in the village of Torhovytsia]. In Tserkva v suspilnomu i dukhovnomu zhytti Pokuttia (do 100-littia khramu Rizdva Presviatoi Bohorodytsi v seli Torhovytsia Horodenkivskoi hromady) [The Church in the social and spiritual life of Pokuttia (to the 100th anniversary of the Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in the village of Torhovytsia of the Horodenka community)] (p. 52). Lviv – Torun: Liha-Pres. [in Ukrainian].
4. Pokuttia. Istoryko-etnohrafichnyi narys [Pokuttia: Historical and ethnographic essay]. (2010). Lviv: Manuscript. [in Ukrainian].
5. Marchuk, V. V., Marchuk, H. I., & Marchuk, N. V. (2010). Torhovytsia. Storinky istorii [Torhovytsia: Pages of history]. Ivano-Frankivsk: LIK. [in Ukrainian].

Відомості про автора:

Юліан Гатала – Архієпископ Коломийський і Косівський
Православної Церкви України

Дата першого надходження статті до видання: 30.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.01.2026